

PROP DE VOSALTRES

«Us donaré pastors segons el meu cor» (Jer 3,15)

El papa sant Joan Pau II començava la seua exhortació apostòlica *Pastores dabo vobis* comentant aquestes paraules del profeta Jeremies: «Déu promet al seu poble no deixar-lo mai privat de pastors que el congreguen i el guien». Unes línies més avant el Papa afegia: «L'Església, poble de Déu, experimenta sempre el compliment d'aquest anunci profètic i, amb alegria, dóna contínuament gràcies al Senyor», perquè sap que «sense sacerdots no podria viure aquella obediència fonamental que se situa en el centre mateix de la seua existència i de la seua missió en la història, açò és l'obediència al mandat d'anunciar l'Evangeli i de renovar cada dia el sacrifici del seu cos entregat i de la seua sang vessada per la vida del món» (PDV núm. 1).

Aquest diumenge, en l'ordenació sacerdotal de Gerard Reverté, experimentarem en la nostra diòcesi el compliment d'aquesta promesa del Senyor, i acollirem amb goig i

gratitud el do d'un nou sacerdot que vol lliurar la seua vida al servei de Déu i del seu Poble Sant.

El que un jove responga positivament a la crida que el Senyor li ha dirigit perquè el serveixi i el segueixi és un acte de generositat. El sacerdoti no és actualment, com ho era en èpoques passades, una professió socialment valorada. No dóna autoritat ni prestigi en el nostre món i es viu des de la humilitat i la senzillesa. Aquest fet, que pot ser una dificultat que explicaria l'escassetat de seminaristes en aquest moment, ens ajuda a valorar més el ministeri, perquè ens

permet entendre millor l'única motivació que pot portar a un jove a lliurar la seua vida al Senyor: acceptar la missió de pasturar el seu poble és un acte d'amor a Crist. Únicament l'amor al Senyor, i no el desig de poder, de prestigi o d'afecte, justifica l'entrega de la pròpia vida.

L'ordenació d'un nou sacerdot és un esdeveniment d'esperança per a la diòcesi. Malgrat la poca valoració social del ministeri, en el poble cristià hi ha un desig de què no faltin sacerdots que anuncien l'Evangeli, celebren l'Eucaristia i cuiden la fe de les comunitats parroquials. La falta de sacerdots és

viscuda com un empobriment de la vida eclesial. Per això us vull invitar a viure aquest esdeveniment com un moment de gràcia i d'esperança. Gerard rebrà el do del sacerdoti, però no el rep per a ell, sinó per al servei del Poble de Déu, per a tots nosaltres.

Que l'ordenació d'un nou sacerdot serveixi també per crear en les nostres famílies, comunitats cristianes i grups juvenils, en la catequesi i en tota la vida eclesial un ambient de valoració positiva de la vocació al ministeri sacerdotal. Però no una valoració basada en el desig de poder o de prestigi, sinó en l'amor a Crist, en el desig de servir i d'entregar la vida pels altres.

I si algun jove sent en el seu interior la crida del Senyor, que no la rebutge immediatament, sinó que aprofundisca en ella preguntant i demanant consell a un amic sacerdot que li pugui ajudar a discernir i que l'anime a ser generós.

† **Enrique Benavent Vidal**
Bisbe de Tortosa

APUNTS PER A L'ANÀLISI

PACIFICAR L'ÀNIMA I EL MÓN

La pau anhelada (II)

Al' hora de pensar la pacificació del món, cal contemplar la dimensió d'agressivitat que hi ha en la condició humana. Partim de la idea que l'agressivitat és una part integrant de la persona, que en ella hi ha un fons obscur que, en determinades circumstàncies aflora a la superfície i mostra la seva faç més destructiva. Aquesta idea està latent en la ment d'egregis pensadors de la cultura occidental. Ho trobem expressat i analitzat en els textos del Marquès de Sade, de Thomas Hobbes, d'Arthur Schopenhauer i de Sigmund Freud, per citar, solament, algunes figures cimeres.

La tendència destructiva, tanàtica, forma part de la condició humana i no es pot extirpar sense extirpar l'home. Si això és així, no es tracta, doncs, d'intentar eliminar-la (tasca absurda), sinó de canalitzar-ne i transformar aquesta energia al ser-

vei de tots. Aquesta tendència, sempre latent, només necessita algun estímul extern per agafar força i manifestar-se.

La pau es veu en el present amenaçada per diverses raons. Ens trobem en un escenari mundial en el qual el xoc de civilitzacions sembla haver substituït la lluita de classes, els conflictes de fronteres i la rivalitat entre les superpotències. La pobresa injusta i creixent que pateix, per exemple, Amèrica llatina és, com diu el teòleg de l'alliberament, Jon Sobrino, en si mateixa una violència contra les majories pobres i condueix irremissiblement a conflictes violents; és en si mateixa un atemptat contra la pau i, en definitiva, una violència contra els pobres i els seus drets fonamentals.

Els teòlegs de l'alliberament defineixen aquesta situació com a violència institucionalitzada i in-

justícia estructural i consideren que és la violència més originària i una de les arrels més importants de les altres formes de violència social.

La violència estructural se sol imposar a través de la violència repressiva, mentre que la revolucionària sorgeix com una resposta, moltes vegades, inevitable, enfront de la injustícia estructural. Això, naturalment, no la justifica moralment, perquè tota vida humana ha de ser respectada i estimada i la violència solament genera més violència en una espiral sense fi; però la violència reactiva no és una casualitat, sinó una resposta. Només si es treballa contra la violència estructural, es podrà dissoldre la violència reactiva.

Francesc Torralba
Doctor en Teologia

PALABRAS DE VIDA

«Os daré pastores según mi corazón» (Jer 3,15)

El papa san Juan Pablo II començava su exhortación apostólica *Pastores dabo vobis* comentando estas palabras del profeta Jeremías: «Con estas palabras, Dios promete a su pueblo no dejarlo nunca privado de pastores que lo congreguen y lo guíen». Unas líneas más adelante el Papa añadía: «La Iglesia, pueblo de Dios, experimenta siempre el cumplimiento de este anuncio profético y, con alegría, da continuamente gracias al Señor», porque sabe que «sin sacerdotes no podría vivir aquella obediencia fundamental que se sitúa en el centro mismo de su existencia y de su misión en la historia, esto es, la obediencia al mandato... de anunciar el Evangelio y de renovar cada día el sacrificio de su cuerpo entregado y de su sangre derramada por la vida del mundo» (PDV n.º 1).

Este domingo, en la ordenación sacerdotal de Gerard Reverté, experimentaremos en nuestra diócesis el cumplimiento de esta promesa del Señor, y acogeremos con gozo y gratitud el don de un nuevo sacerdote que quiere entregar su vida al servicio de Dios y de su Pueblo Santo.

Que un joven responda positivamente a la llamada que el Señor le ha dirigido para que le sirva y le siga es un acto de generosidad. El sacerdocio no es actualmente, como lo era en épocas pasadas, una profesión socialmente valorada. No da autoridad ni prestigio en nuestro mundo y se vive desde la humildad y la sencillez. Este hecho, que puede ser una dificultad que explicaría la escasez de seminaristas en este momento, nos ayuda a valorar más el ministerio, porque nos permite entender mejor la única motivación que puede llevar a un joven a entregar su vida al Señor: aceptar el encargo de pastorear a su pueblo es un acto de amor a Cristo. Únicamente el amor al Señor, y no el deseo de poder, de prestigio o de afecto, justifica la entrega de la propia vida.

La ordenación de un nuevo sacerdote es un acontecimiento de esperanza para la diócesis. A pesar de la poca valoración social del ministerio, en el pueblo cristiano hay un deseo de que no falten sacerdotes que anuncien el Evangelio, celebren la Eucaristía y cuiden la fe de las comunidades parroquiales. La falta de sacerdotes es vivida como un empobrecimiento de la vida eclesial. Por ello os quiero invitar a vivir este acontecimiento como un momento de gracia y de esperanza. Gerard recibirá el don del sacerdocio, pero no lo recibe para él, sino para el servicio del Pueblo de Dios, para todos nosotros.

Que la ordenación de un nuevo sacerdote sirva también para crear en nuestras familias, comunidades cristianas y grupos juveniles, en la catequesis y en toda la vida eclesial un ambiente de valoración positiva de la vocación al ministerio sacerdotal. Pero no una valoración basada en el deseo de poder o de prestigio, sino en el amor al Señor, en el deseo de servir y de entregar la vida por los demás.

Y si algún joven siente en su interior la llamada del Señor, que no la rechace inmediatamente, sino que profundice en ella orando y pidiendo el consejo a un amigo sacerdote que le pueda ayudar a discernir y que le anime a ser generoso.

† Enrique Benavent Vidal
Obispo de Tortosa

Pregària ecumènica a Alcanar

El divendres dia 20 de gener, a la parròquia d'Alcanar, ens vam aplegar un bon nombre de persones de diferents confessions cristianes per tal de pregar junts per la unitat dels cristians.

Aquesta pregària es va fent des de fa uns anys i vol ser expressió de l'anomenat ecumenisme espiritual, és a dir, no solament demanar a l'Esperit Sant la unitat dels cristians sinó també fer-ho conjuntament i units cristians de diferents confessions.

El lema d'enguany de la Setmana de Pregària per la Unitat dels Cristians és «Reconciliem-nos. L'amor de Crist ens hi empeny (2Co 5,14)». I això és el que va voler recordar-nos aquesta celebració. Aquest any és la com-

memoració del cinquè centenari de l'inici de la Reforma luterana, i seguint la proposta que va fer per a tot el món el Consell de les Esglésies d'Alemanya vam voler expressar en la celebració els murs que construïm amb els nostres pecats que produeixen divi-

sió; però si escoltem la Paraula de Déu que ens invita a la reconciliació i la fem vida, aquests murs es desfan, i retrobant-nos tots en Jesucrist i en la seva obra reconciliadora podem ser reflex de Crist, la llum del món.

Delegació d'Ecumenisme

II Jornada de formació per a catequistes al Seminari diocesà

El passat dissabte dia 21 de gener va tenir lloc al Seminari diocesà la segona trobada d'aquest curs de formació per catequistes. Uns trenta catequistes van poder escoltar a Mn. Felip Juli, sacerdot de Barcelona i encarregat del catecumenat al seu bisbat, al SIC i a la Conferència Episcopal.

En la primera part de la formació, el mossèn va animar molt als catequistes a tendir sempre més amunt, a mirar el Crist, a treballar amb esperança. També el sacerdot Felip Juli va acompanyar la seva exposició amb l'aportació d'experiències personals viscudes en la seva pastoral parroquial. Va compartir sobretot l'experiència de la catequesi en família. Aquesta es fa dos diumenges al mes i es fa en diferents grups, per als pares, per als petits i joves de les 11 fins a les 13 h, que és quan se celebra l'Eucaristia. L'acceptació d'aquest estil de fer catequesi ha tingut molta acceptació i sobretot hi ha continuïtat, ens comentava el ponent.

A la part final del matí, va parlar del catecumenat i el molt bon treball que s'està fent en aquest moment en la nostra Església.

Els catequistes van agrair molt tot el que Mn. Felip Juli els va aportar.

La propera trobada serà el recés de Quaresma, el dissabte 11 de febrer. I l'última jornada de formació del curs serà el dissabte 29 d'abril.

Mn. Javier Vilanova

TWITTER DEL PAPA FRANCESC

@Pontifex: «Explotadors sense escrúpols fan mal a nens tractats com a mercaderia i fets esclaus. Que Déu beneeixi qui els allibera» (14 de gener de 2017).

@Pontifex: «Que la Santa Família vetlli per tots els migrants menors i acompanyi aquells vulnerables i sense veu pel seu camí» (15 de gener de 2017).

@Pontifex: «Mai no hi podrà haver pau de debò mentre hi hagi un sol ésser humà a qui es vulneri la pròpia identitat personal» (16 de gener de 2017).

@Pontifex: «La pau és una "virtut activa" que exigeix el compromís i la col·laboració de cada persona i de la societat en el seu conjunt» (17 de gener de 2017).

Diferents actes en honor del sant tortosí, Francesc Gil de Federich

L'Associació Sant Francesc Gil de Federich organitzà, com tots els anys, uns actes en honor d'aquest sant tortosí, patró del comerç. Fins ara havia estat la capdavantera de l'Associació la Sra. Maria Cinta Llasat a qui el regidor, Sr. Domingo Tomàs li agrai, públicament el dia del concert, la seua tasca realitzada al llarg de molts anys. Ara ha passat la torxa al Sr. Joan Otero Roselló.

El divendres dia 20, a la tarda, s'organitzà a la biblioteca Marcel·lí Domingo un «Conta contes» basat en la vida del sant: «Un xiquet de Tortosa». Tot seguit al saló d'actes de l'Espai Patronat, la conferència: «Valors, emocions i fe» a càrrec de la psicòloga Mònica Vallés especialista en educació emocional i *coaching* esportiu, i com a cloenda dels actes del dia, un sopar solidari i benèfic a la cafeteria Viena: «Omplim un plat per

al menjador social Mn. Sol» de Càritas. Van participar-hi més de dues-centes persones de totes les edats i estaments socials, acompanyats de la Tuna Folk. La gent compartí molt contenta una bona sobretaula.

Al matí del dissabte 21, les pubilles, acompanyades de grups musicals i xarangues, van fer el típic repartiment de coquetes de Sant Gil pels comerços del centre de la ciutat. A les 20 h, se celebrà a l'església de Sant Blai l'insòlit concert benèfic «Cantem per Càritas», amb la participació del Cor Flumine, la Banda Municipal de Tortosa, el jove conjunt tortosí El Mafio i la coral Preludi Caro de Roquetes. Totes les actuacions van ser molt boniques, però com sempre, el nombrós públic assistent s'emocionà i es posà dret, quan la Banda Municipal interpretà el pasdoble *Tortosa*. Amb la Missa solemne del

diumenge en honor de sant Francesc Gil de Federich, patró dels comerciants de Tortosa i de les missions,

van finalitzar els actes en honor del màrtir tortosí.

Maria Joana Querol

Recordant, agrai, a Mn. Pepe Insa

Diuenge 22 de gener, més d'un centenar d'exjoves que als anys 80-90 formàvem part del Moviment de Joves Cristians del Bisbat de Tortosa vam preparar una Eucaristia especial d'Acció de Gràcies a Déu amb singular agraiement a qui, des del començament l'any 1978, va estar el seu motor: Mn. Pepe Insa.

Els aplegats al voltant de l'altar, amb sentida emoció, hem agrai a Déu tot el que el Moviment (dirigit per Mn. Pepe i encapçalat pels consiliaris, iniciadors i engrescadors) ens va regalar sempre fidel a l'Evangelí. Però sobretot l'agraiment se centra-

va en el nostre «Pepe», la seva generositat i entrega total als joves. Al mo-

ment de l'Ofertori, l'agraiment es mostrà amb uns targetons que ca-

dascú va escriure breument llegint-se'n alguns al final. Així en clima de pregària, agraiement, moltes emocions i records vam celebrar l'Eucaristia a la parròquia dels Dolors.

Tot seguit uns 80 vam dinar junts en un ambient més festiu amb records en forma de video i mostra de fotos. Tot allò que vam viure fa anys havia estat molt real i molt cristià: per això segueix viu a les nostres vides. El mateix Mn. Insa ens reptà a repetir l'experiència amb una altra trobada en què a tothom li arribés la convocatòria i amb dimensió diocesana.

La Comissió

AGENDA

- **Dies 20 i 21**, Seminari, Formació Permanent del Clergat.
- **Dissabte 25**, Tortosa, a les 10 h, Consell Diocesà de Càritas. / Poble Nou, a les 19.30 h, Missa Estacional.
- **Diumenge 26**, Amposta, Parròquia l'Assumpció de Maria, a les 11.30 h, Missa Estacional.

LECTURES DE LA MISSA DIÀRIA I SANTORAL

20. ■ Dilluns (lit. hores: 3a setm.) [Sir 1,1-10 / SI 92 / Mc 9,14-29]. Sants Nemesi i Potami, mrs.; sant Eleuteri (s. v), bisbe; santa Amada, rel.; beat Maurici Proeta, agustinià, de Castelló d'Empúries; beats Francesc i Jacinta Marto (Fàtima).

21. ■ Dimarts [Sir 2,1-13 / SI 36 / Mc 9,30-37]. Sant Pere Damià (1007-1072), bisbe d'Òstia i doctor de l'Església, cardenal; sant Claudi, mr.; sant Dositeu, monjo. Festa de la Misteriosa Llum de Manresa.

22. □ Dimecres [1Pe 5,1-4 / SI 22 / Mt 16,13-19]. Càtedra de

sant Pere, apòstol, celebrada a Roma des del s. IV; santa Margarida de Cortona, religiosa.

23. ■ Dijous [Sir 5,1-10 / SI 1 / Mc 9,41-50]. Sant Policarp, bisbe d'Esmirna i mr. (s. II), deixeble dels apòstols; santa Marta d'Astorga, vg. i mr.

24. ■ Divendres [Sir 6,5-17 / SI 118 / Mc 10,1-12]. Sant Modest (s. v), bisbe de Treveris; sant Sergi, monjo i mr. (304); santa Primitiva, vg.; sant Edilbert, laic; beata Josepa Naval i Girbés, vg. seglar, d'Algemésí.

25. ■ Dissabte [Sir 17,1-13 / SI 102 / Mc 10,13-16]. Sant Cesari (s. IV), metge, germà de Gregori Nacianzè; sant Valeri (†695), ermità d'Astorga; beat Sebastià d'Aparicio, rel.

26. ■ Diumenge vinent, VIII de durant l'any (lit. hores: 4a setm.) [Is 49,14-15 / SI 61 / 1C 4,1-5 / Mt 6,24-34]. Sant Nèstor, mr.; sant Alexandre, bisbe; sant Porfiri (†421), bisbe de Gaza; Sant Feliu de Llobregat; santa Paula Montal, vg., d'Arenys de Mar, fund. escolàpies (SchP).

Diumenge VII de durant l'any

COMENTARI

«No sabeu que sou temple de Déu?»

▶ Lectura del llibre del Levític (Lv 19,1-2.17-18)

El Senyor digué a Moisès: «Digues a tota la comunitat dels israelites: Sigueu sants, perquè jo, el Senyor, el vostre Déu, sóc sant. No tinguis malícia als teus germans dins el teu cor. Reprèn els altres, si cal; així no et faràs responsable del seu pecat. No et vengis ni guardis rancúnia contra ningú del teu poble. Estima els altres com a tu mateix. Jo sóc el Senyor.»

▶ Salm responsorial (102)

R. *El Senyor és compassiu i benigne.*

Beneeix el Senyor, ànima meva, / del fons del cor beneeix el seu sant nom. / Beneeix el Senyor, ànima meva, / no t'oblidis dels seus favors. R.

Ell et perdona les culpes / i et guareix de tota malaltia; / rescata de la mort la teva vida / i et sacia d'amor entranyable. R.

El Senyor és compassiu i benigne, / lent per al càstig, ric en l'amor. / No ens castiga els pecats com mereixiem, / no ens paga com deuria les nostres culpes. R.

Llença les nostres culpes lluny de nosaltres / com l'Orient és lluny de l'Occident. / Com un pare s'apiada dels fills, / el Senyor s'apiada dels fidels. R.

▶ Lectura de la primera carta de sant Pau als cristians de Corint (1Co 3,16-23)

Germans, ¿no sabeu que sou un temple de Déu i que l'Esperit de Déu habita en vosaltres? Si algú profana el temple de Déu, Déu li'n demanarà compte, perquè el temple de Déu és sagrat, i aquest temple sou vosaltres. Que ningú no s'enganyi ell mateix. Si entre vosaltres algú es té per savi segons la saviesa del món present, que es faci ignorant, per poder arribar a ser savi de veritat. Perquè, davant de Déu, la saviesa d'aquest món és ignorància. L'Espectura diu: «Fa caure els savis en els seus propis paranys.» I també: «El Senyor sap què valen els pensaments dels savis: no s'aguanten més que el fum.» Per tant, que ningú no es gloriï de ser seguidor de cap home. Tot és vostre: Pau, Apol·ló, Quefes, el món, la vida, la mort, el present, el futur. Tot és vostre, però vosaltres sou de Crist, i Crist és de Déu.

▶ Lectura de l'evangeli segons sant Mateu (Mt 5,38-48)

En aquell temps, Jesús digué als seus deixebles: «Ja sabeu que, als antics, els van dir: "Ull per ull, dent per dent." Doncs jo us dic: No us hi torneu, contra els qui us fan mal. Si algú et pega a la galta dreta, para-li també l'altra. Si algú et vol posar un plet per quedar-se el teu vestit, dóna-li també el mantell. Si algú t'obliga a portar una càrrega un quart d'hora de camí, porta-li mitja hora. Dóna a tothom qui et demani, no et desentenguis del qui et vol manllevar. Ja sabeu que van dir: "Estima els altres", però no els enemics. Doncs jo us dic: Estimeu els enemics, pregueu per aquells que us persegueixen. Així sereu fills del vostre Pare del cel: ell fa sortir el sol sobre bons i dolents, i fa ploure sobre justos i injustos. Perquè si estimeu només els qui us estimen, quina recompensa mereixeu? Els publicans, no fan també el mateix? I si només saludeu els germans, què feu d'extraordinari? Els pagans, no fan també el mateix? Sigueu bons del tot, com ho és el vostre Pare celestial.»

▶ Lectura del libro del Levítico (Lv 19,1-2.17-18)

El Señor habló así a Moisés: «Di a la comunidad de los hijos de Israel: "Sed santos, porque yo, el Señor, vuestros Dios, soy santo. No odiarás de corazón a tu hermano, pero reprenderás a tu prójimo, para que no cargues tú con su pecado. No te vengarás de los hijos de tu pueblo ni les guardarás rencor, sino que amarás a tu prójimo como a ti mismo. Yo soy el Señor".»

▶ Salmo responsorial (102)

R. *El Señor es compasivo y misericordioso.*

Bendice, alma mía, al Señor, / y todo mi ser a su santo nombre. / Bendice, alma mía, al Señor, / y no olvides sus beneficios. R.

Él perdona todas tus culpas / y cura todas tus enfermedades; / él rescata tu vida de la fosa, / y te colma de gracia y de ternura. R.

El Señor es compasivo y misericordioso, / lento a la ira y rico en clemencia. / No nos trata como merecen nuestros pecados / ni nos paga según nuestras culpas. R.

Como dista el oriente del ocaso, / así aleja de nosotros nuestros delitos. / Como un padre siente ternura por sus hijos, / siente el Señor ternura por los que lo temen. R.

▶ Lectura de la primera carta de san Pablo a los Corintios (1Cor 3,16-23)

Hermanos:

¿No sabéis que sois templo de Dios y que el Espíritu de Dios habita en vosotros? Si alguno destruye el templo de Dios, Dios lo destruirá a él; porque el templo de Dios es santo: y ese templo sois vosotros.

Que nadie se engañe. Si alguno de vosotros se cree sabio en este mundo, que se haga necio para llegar a ser sabio. Porque la sabiduría de este mundo es necedad ante Dios, como está escrito: Él caza a los sabios en su astucia. Y también: El Señor penetra los pensamientos de los sabios y conoce que son vanos. Así pues, que nadie se gloríe en los hombres, pues todo es vuestro: Pablo, Apolo, Cefas, el mundo, la vida, la muerte, lo presente, lo futuro. Todo es vuestro, vosotros de Cristo y Cristo de Dios.

▶ Lectura del santo evangelio según san Mateo (Mt 5,38-48)

En aquel tiempo dijo Jesús a sus discípulos: «Habéis oído que se dijo: "Ojo por ojo, diente por diente". Pero yo os digo: no hagáis frente al que os agravia. Al contrario, si uno te abofetea en la mejilla derecha, preséntale la otra; al que quiera ponerte pleito para quitarte la túnica, dale también el manto; a quien te requiera para caminar una milla, acompáñale dos; a quien te pide, dale, y al que te pide prestado, no lo rehúyas. Habéis oído que se dijo: "Amarás a tu prójimo" y aborrecerás a tu enemigo. Pero yo os digo: Amad a vuestros enemigos y rezad por los que os persiguen, para que seáis hijos de vuestro Padre celestial, que hace salir su sol sobre malos y buenos, y manda la lluvia a justos e injustos. Porque, si amáis a los que os aman, ¿qué premio tendréis? ¿No hacen lo mismo también los publicanos? Y, si saludáis sólo a vuestros hermanos, ¿qué hacéis de extraordinario? ¿No hacen lo mismo también los gentiles? Por tanto, sed perfectos, como vuestro Padre celestial es perfecto.»

Manual pels levites on quasi tot són normes litúrgiques, el llibre del Levític ensenya a mantenir la santedat en tots els aspectes de la vida. Als cp. 17-26 hi ha el «Codi de Santedat» amb normes derivades totes d'un mateix principi: *Sigueu sants perquè Jo, el Senyor, el vostre Déu, sóc sant.*

La semblança amb Déu duu a *no tenir malícia als teus germans; i a reprendre els altres, si cal, per no fer-se així responsable del seu pecat.*

Jesús a la paràbola del Bon Samarità eixamplarà l'àmbit del *proïsme* a qui cal estimar que ja no serà només *el del teu poble*.

Capgirant el plantejament d'A.T. (qui és pròxim a mi i aquest mereix que l'estimi), per revisar més aviat a quines persones i com m'aproximo jo.

No sabeu que sou un temple de Déu? Així defineix l'Apòstol la Comunitat cristiana: lloc sagrat i temple viu de la presència de Déu. Qui fa mal a la Comunitat (sobretot *els qui es glorien de ser seguidors de cap home*, en comptes de testimoniar que *som de Crist*) està ofenent Déu.

Ull per ull i dent per dent (Ex 21,24 i Lv 24, 20): no és paraula definitiva de Déu, sinó llei de proporcionalitat que volia limitar l'espiral de la venjança reduint-la a la reciprocitat. *Qui mati un animal ha de compensar-ho amb un altre*. Equivalent.

Tenint en compte la pedagogia gradual de Déu, cal situar la «llei del tallió» dins el procés de perfeccionament amb què Déu educa el seu Poble: amb el perdó atorgat primer només als pròxims de la família, del clan, de la tribu i del Poble, fins que Jesús marqui el criteri definitiu: «*Estimeu els vostres enemics: Així sereu fills del vostre Pare del cel*» que estima perdonant setanta vegades set i convidant a la conversió.

Mn. José Luis Arín